

Prowadzący: Pan Maciej Kopeć - Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej

1. Nauczyciel w systemie edukacji

Zespół stolika „Nauczyciel w systemie edukacji” zaproponował, aby zagadnienie to omawiać jako kilka odrębnych, następujących zagadnień:

1. System kształcenia nauczycieli,
2. Pensum,
3. Sposób wynagradzania nauczycieli,
4. Kryteria oceny pracy nauczyciela,
5. System awansu zawodowego nauczyciela,
6. Odbiurokratyzowanie pracy nauczyciela,
7. Warunki pracy/standardy pracy nauczyciela,
8. Postrzeganie nauczyciela, jego pozycja społeczna,
9. Finansowanie zadań oświatowych w kontekście wynagradzania nauczycieli.

Wstępne podsumowanie niektórych wątków dyskusji:

1. System kształcenia nauczycieli

W 2018 r. kwestie dotyczące kształcenia nauczycieli uregulowane zostały w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Wprowadzono istotne zmiany, które podniosą jakość kształcenia przyszłych nauczycieli:

- określono warunki, które musi spełnić uczelnia, aby kształcić nauczycieli; nie wszystkie uczelnie będą mogły prowadzić kształcenie nauczycieli, od października 2019 r. kształcić nauczycieli będą mogły wyłącznie uczelnie spełniające warunki określone w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym,
- wskazano wczesną edukację oraz pedagogikę specjalną jako kierunki studiów (zakresy kształcenia nauczycielskiego), które mogą być prowadzone wyłącznie jako 5-letnie jednolite studia magisterskie,
- w Polskiej Komisji Akredytacyjnej powołano odrębny zespół, który będzie prowadził akredytację kształcenia nauczycieli.

Szczegółowo sposób kształcenia nauczycieli określi rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie standardów przygotowania do wykonywania zawodu nauczyciela. Projekt rozporządzenia w tej sprawie został przygotowany i udostępniony przez MNiSW do uzgodnień i konsultacji społecznych. **Uwagi w tej sprawie możnazgłaszać do MNiSW do 20 maja.**

NAUCZYCIEL W SYSTEMIE EDUKACJI

Na podstawie nowych standardów teoretyczne kształcenie nauczycieli będzie, w większym niż dotychczas stopniu realizowane na podstawie doświadczeń praktyki szkolnej, zawsze będzie obejmować 5-letni cykl, a kształcenie nauczycieli wczesnej edukacji i pedagogów specjalnych będzie prowadzone w trakcie jednolitych studiów magisterskich.

W dyskusji wskazano, że:

- nie potrzebujemy wielu jednostek, w których kształcą się nauczycieli,
- kwalifikacyjne studia podyplomowe dla nauczycieli powinny być radykalnie ograniczone do niektórych uczelni,
- bezwzględnie konieczna jest kontrola państwa nad działaniami uczelni w zakresie kształcenia nauczycieli,
- Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotuje projekt nowego rozporządzenia w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli odpowiadających nowym standardom kształcenia,
- osobną uwagę należy poświęcić nauczycielom przedmiotów zawodowych, stworzeniu mechanizmów przyciągających kadrę z przemysłu i usług do szkół oraz stworzeniu dla tej grupy odrębnej ścieżki awansu, tak aby po 20-30 latach pracy w swoim zawodzie nie rozpoczynali pracy jako nauczyciele z niskim stopniem awansu,
- potrzebujemy nauczyciela, który będzie:
 - europejski (język),
 - współpracujący,
 - będący badaczem swojej praktyki,
 - potrafił się komunikować i będzie taktowny,
 - w standardach powinna być wyraźnie zaznaczona konieczność kształcenia umiejętności interpersonalnych nauczyciela,
 - kwalifikacje i profesjonalizm powinny pojawić się już w trakcie kształcenia na uczelni (przygotowania do zawodu),
 - należy rozważyć wprowadzenie po stażu nauczycielskiego egzaminu państwowego,
 - zwrócono uwagę na role szkół ćwiczeń i potrzebę odbywania praktyk

Tę część dyskusji dobrze podsumowuje wypowiedź: „Czy mamy pomysł i odwagę na umowę społeczną, aby stworzyć próg weryfikacyjny i nowych nauczycieli, wykształconych na podstawie nowych standardów, zatrudnić na nowych zasadach. Zróbmy wszystko, aby nowi nauczyciele byli lepsi, starannie wykształceni i zatrudnieni na nowych zasadach.”

2. Karta Nauczyciela

Oceniono, że regulacje Karty Nauczyciela są nieadekwatne do obecnych warunków funkcjonowania szkoły, nie generują pro jakościowych procesów, zarówno w odniesieniu do rozwoju zawodowego nauczyciela, jak i rozwoju szkoły. Utrudniają organom prowadzącym, współodpowiedzialnym za kształtowanie warunków funkcjonowania systemu oświaty, oddziaływanie na jakość pracy podległych im placówek.

W dyskusji wyrażone zostały opinie o potrzebie modyfikacji Karty Nauczyciela, a także o potrzebie określenia na nowo statusu zawodowego nauczycieli oraz radykalne głosy o zniesieniu Karty Nauczyciela.

Przedstawiciel związków zawodowych Krajowa Sekcja Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” podkreślał rangę Karty Nauczyciela, dokumentu wspólnie wypracowanego przez rząd i związki zawodowe, jako formę układu zbiorowego.

Proponowano, aby po zmianie regulacji stanowiących o warunkach zatrudniania, wynagradzania, wymaganiach i obowiązkach, ocenianiu/awansie, czasie pracy, aktywni nauczycieli mieli możliwość podjęcia decyzji o skorzystaniu z praw nabytych i funkcjonowania według obecnych zasad, natomiast wchodzący do zawodu (przygotowani zgodnie z nowymi regulacjami w zakresie kształcenia nauczycieli) objęci byli nowymi zasadami pragmatyki.

- **Wynagradzanie nauczycieli** powinno być powiązane z jakością pracy i odnosić się do czasu pracy. Padła propozycja zindywidualizowanego podejścia przy podwyższaniu wynagrodzeń nauczycieli po zewnętrznej ewaluacji efektów pracy nauczyciela na tle efektów pracy szkoły.

W obecnym systemie jest zbyt dużo dodatków. Na przykład dodatek wiejski stracił już rację bytu.

Padła propozycja uwzględnienia w systemie wynagradzania dodatkowej gratyfikacji dla nauczycieli posiadających stopień naukowy i doświadczenie pracy w szkolnictwie wyższym.

System wynagradzania (w połączeniu ze sposobem wejścia do zawodu) nauczycieli kształcenia zawodowego powinien być konkurencyjny i uwzględniać specyfikę innych uwarunkowań wykonywania tego zawodu.

W obecnym systemie wynagradzania opartym na awansie zawodowym, w związku z dewaluacją awansu, należy „spłaszczyć” różnice pomiędzy wynagrodzeniami na poszczególnych stopniach awansu zawodowego, a docelowo wypracować nowe rozwiązania. Powinny być mierniki oceny pracy, które będą stosowane nie okresowo tylko w sposób stały (ankiety, oceny rodziców, dzieci).

NAUCZYCIEL W SYSTEMIE EDUKACJI

Dyskutowano o podziale odpowiedzialności za finansowanie oświaty, tym płac nauczycieli, pomiędzy rządem i samorządem. Padła propozycja ze strony JST, aby pełną odpowiedzialność za wynagrodzenia nauczycieli przejął rząd (czyja decyzja, tego koszt).

- **Ocena pracy.** Dyskutowano o potrzebie wypracowania adekwatnych i obiektywnych mierników pozwalających określić (ocenić) jakość pracy nauczycieli – w kontekście wynagradzania i awansu zawodowego. Ocena pracy nauczyciela powinna mieć charakter ciągły, a nie punktowy (okresowy).

Należy wytworzyć system obiektywnej oceny, w której wynagrodzenie będzie wyraźnie związane z jakością, efektywnością pracy z poszanowaniem etyki zawodowej.

Podnoszono kwestię roli dyrektora szkoły w ocenianiu jakości pracy nauczycieli. Padały też propozycje oceny pracy nauczycieli w ramach oceny efektywności pracy szkoły, dokonywanej w ramach ewaluacji przez podmiot zewnętrzny.

- **Awans zawodowy** należy zmienić, obecna formuła awansu wyczerpała się i jest to drugi swego rodzaju dodatek za wysługę lat. Nie wpisuje się w logikę rozwoju zawodowego. Obecny awans jest niemotywacyjny. Powoduje koncentrację nauczyciela na sobie, nie ma związku z rozwojem zawodowym, który powinien dokonywać się w sposób profesjonalny zarówno w zakresie umiejętności dydaktycznych, metodycznych, ale także w zakresie rozwoju osobowego wpisanego w etykę zawodu.

Padły propozycje np. powrotu do stopni specjalizacji zawodowej nauczycieli, czy egzaminu państwowego dla nauczyciela stażysty.

Podkreślano rolę dyrektora jako promotora rozwoju zawodowego i budowania świadomości refleksyjnej nauczycieli w procesie profesjonalnego startu, adaptacji i stabilizacji w zawodzie nauczyciela, a tym samym w tworzeniu ze szkoły organizacji uczącej się.

- **Czas pracy/pensum.** Nauczyciel, jako przede wszystkim wychowawca, jak najbardziej powinien identyfikować się ze środowiskiem „swojej” szkoły i być z nią związany. W trakcie dyskusji padły różne propozycje regulacji czasu pracy nauczycieli, np. zwiększenie czasu obecności w szkole do 35 godzin w tygodniu (5 godzin na doskonalenie poza szkołą). Inna propozycja, to zwiększenie pensum do 20 godzin oraz dodatkowo 2 godziny dostępności w szkole dla rodziców i uczniów (tym samym uregulowanie zasad współpracy z rodzicami).

NAUCZYCIEL W SYSTEMIE EDUKACJI

- 3. Finansowanie.** Przedstawiciele JST podkreślali swoją współodpowiedzialność za jakość oświaty i gotowość na wdrażanie i współfinansowanie projakościowych zmian, jednak ze współmiernym do kosztów nowych zadań zwiększeniem subwencji oświatowej.

Oczekiwane jest wprowadzenie standardów organizacyjno – płacowych, które ułatwiłyby racjonalne zarządzanie wielomiliardowymi nakładami na oświatę.

Proponowano wprowadzenie bonu oświatowego.

W nowych rozwiązaniach należy uwzględnić specyfikę finansowania zadań oświatowych

w szkołach wiejskich, w warunkach postępującej depopulacji.

Zgłoszono potrzebę poprawy zasad finansowania szkół niesamorządowych i zwłaszcza publicznych.

Inne zagadnienia poruszone w dyskusji

- **Dyrektor szkoły** powinien być właściwie przygotowany do pełnienia funkcji menadżera, a także do właściwego tworzenia ze szkoły organizacji uczącej się.
- **Status nauczyciela – propozycje** – funkcjonariusz państwowy; pracownik służby cywilnej.